

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002381

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-06-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мірзоев Тимур Джабраїлович

2. Tymur D. Mirzoiev

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка підприємств та галузей національного господарства

Дата захисту: 06-07-2026

Спеціальність за освітою: Освітні, педагогічні науки

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14502

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.37, 68.35.45, 68.01.75, 06.71.07, 06.75.13

Тема дисертації:

1. Економічна ефективність виробництва продукції нішевих технічних культур
2. Economic efficiency of production of products of niche industrial crops

Реферат/анотація:

1. В умовах кліматичних змін, нестабільності традиційних зернових ринків, поширення тренду здорового харчування, необхідності мінімізації ризиків і пошуку нових шляхів розвитку агробізнесу в умовах війни в Україні, все більшої актуальності набуває вирощування нішевих культур загалом і технічних, зокрема. Значними перевагами нішевих технічних культур, зокрема таких як льон олійний, коріандр і гірчиця, є їх посухостійкість і експортоорієнтованість, а також можливість використовувати всі частини рослин, що дозволяє розвивати переробку, створювати додану вартість. У дисертації автором досліджено господарську цінність і економічний потенціал безпосередньо нішевих технічних культур. Зокрема, їх господарську цінність розглянуто через призму комплексу складових (економічної, агротехнічної, екологічної, агрономічної, соціально-економічної, логістичної), кожна з яких має певне значення як для розвитку аграрного виробництва, так і для національної економіки загалом. Безпосередньо нішевими технічними

культурами автор вважає ті: які виступають інструментом стабілізації аграрного виробництва і його адаптації до зміни клімату та ризиків війни; продукція яких є сировиною для створення споживчої цінності і доданої вартості: зокрема, продуктів преміального фуд-ритейлу (олії холодного віджиму, ефірні олії) і побічних продуктів (шрот, макуха, солома, полова, паливні пелети), за рахунок того, що всі частини рослин можуть використовуватися. Аналіз тенденцій виробництва основних нішевих технічних культур у світі було виконано на прикладі льону олійного, гірчиці, коріандру (як ефіроолійної культури) і конопель, оскільки ці культури характеризуються високою господарською цінністю й багатофункціональністю, здатністю забезпечувати високу рентабельність навіть на малопродуктивних землях, невибагливістю до природно-кліматичних умов і посухостійкістю, що критично важливо для адаптації до зміни клімату. Узяли до уваги й те, що вирощування перелічених культур відповідає вимогам сталого розвитку, продукція на їх основі відповідає сучасному тренду здорового харчування і споживання, а площі під ними значно менші, порівняно з основними сільськогосподарськими культурами. Автором було проаналізовано виробництво продукції основних нішевих технічних культур у розрізі країн, які є їх основними виробниками у світі. Виявлено, що кон'юнктура світового ринку зазначених культур у досліджуваній період характеризувалася певними коливаннями, зокрема: зросло виробництво конопляного насіння за рахунок підвищення обізнаності споживачів щодо його харчової цінності, зростання популярності веганських/вегетаріанських дієт і попиту на органічну й екологічну продукцію; стабільне зростання демонструє також світовий ринок насіння гірчиці завдяки багатогранному використанню (харчова промисловість і промислове застосування); стабільним попитом користується коріандр, що зумовлено його багатофункціональністю і високою корисністю як приправи. Водночас світове виробництво насіння льону олійного скоротилося впродовж досліджуваного періоду, але частка України в цьому сегменті зросла. Окрему увагу було приділено аналізу тенденцій світового експорту продукції нішевих технічних культур. Досліджено його динаміку, ідентифіковано ключових гравців експортерів і оцінено місце України у структурі міжнародної торгівлі продукцією основних нішевих технічних культур. Виявлено, що нішеві технічні культури демонструють значний експортний потенціал завдяки зростаючому світовому попиту на здорову, екологічну і функціональну продукцію, а Україна активно зміцнює позиції як виробник і експортер гірчиці, льону і конопель, вигідно використовуючи близькість європейського ринку й нішу органічної продукції. Дотримуючись дедуктивного підходу, було виконано комплексну оцінку виробництва досліджуваних культур в Україні. Зокрема, проаналізовано динаміку посівних площ, валові збори і врожайність. Окремий акцент зроблено на аналізі географічних особливостей зосередження виробництва основних нішевих технічних культур в Україні. Проаналізовано економічну ефективність виробництва продукції нішевих технічних культур у розрізі льону олійного, гірчиці й коріандру. Здійснено аналіз цін і основних факторів, які впливають на них. Визначено тенденції експортно-імпортних операцій у сегменті нішевих технічних культур в Україні. Обґрунтовуючи напрями підвищення економічної ефективності виробництва продукції нішевих технічних культур, насамперед, визначили перспективи поширення їх вирощування як інструменту адаптації агробізнесу до зміни клімату і ризиків воєнного часу. Також запропоновано стратегічні інструменти забезпечення і підвищення економічної ефективності вирощування нішевих технічних культур у контексті Європейського зеленого курсу.

2. Against the backdrop of climate change, instability in traditional grain markets, the growing trend towards healthy eating, the need to minimise risks, and the search for new avenues for agribusiness development amidst the war in Ukraine, the cultivation of niche crops in general—and industrial crops in particular—is becoming increasingly relevant. Significant advantages of niche industrial crops, such as oilseed flax, coriander and mustard, include their drought resistance and export potential, as well as the ability to utilise all parts of the plants, which enables the development of processing and the creation of added value. In the dissertation, the author investigated the economic value and potential of niche industrial crops. In particular, their economic value was considered through the prism of a complex of components (economic, agrotechnical, environmental, agronomic, socio-economic, logistical), each of which has a certain significance both for the development of agricultural production and for the national economy as a whole. The author considers niche industrial crops to be those that: act as a tool for stabilizing agricultural production and adapting it to climate change and the risks of war; whose products are

raw materials for creating consumer value and added value: in particular, premium food retail products (cold-pressed oils, essential oils) and by-products (meal, cake, straw, chaff, fuel pellets), due to the fact that all parts of the plants can be used. The analysis of production trends of the main niche industrial crops in the world was carried out using the example of oilseed flax, mustard, coriander (as an essential oil crop) and hemp, since these crops are characterized by high economic value and multifunctionality, the ability to provide high profitability even on low-yielding lands, unpretentiousness to natural and climatic conditions and drought resistance, which is critically important for adaptation to climate change. It was also taken into account that the cultivation of the listed crops meets the requirements of sustainable development, products based on them correspond to the modern trend of healthy nutrition and consumption, and the areas under them are much smaller, compared to the main agricultural crops. The author analyzed the production of the main niche industrial crops in the context of the countries that are their main producers in the world. It was found that the global market situation for these crops during the study period was characterized by certain fluctuations, in particular: the production of hemp seeds increased due to increased consumer awareness of its nutritional value, the growing popularity of vegan/vegetarian diets, and the demand for organic and ecological products; the global mustard seed market also demonstrates stable growth due to its multifaceted use (food industry and industrial applications); coriander is in stable demand, which is due to its multifunctionality and high utility as a seasoning. At the same time, the world production of oilseed flax decreased during the studied period, but Ukraine's share in this segment increased. Special attention was paid to the analysis of trends in world exports of niche industrial crops. Its dynamics were studied, key exporters were identified, and Ukraine's place in the structure of international trade in the products of the main niche industrial crops was assessed. It was found that niche industrial crops demonstrate significant export potential due to the growing global demand for healthy, ecological and functional products, and Ukraine is actively strengthening its position as a producer and exporter of mustard, flax and hemp, taking advantage of the proximity of the European market and the niche of organic products. Following a deductive approach, a comprehensive assessment of the production of the studied crops in Ukraine was performed. In particular, the dynamics of sown areas, gross harvests and yields were analyzed. A special emphasis was placed on the analysis of the geographical features of the concentration of production of the main niche industrial crops in Ukraine. The economic efficiency of production of niche industrial crops in terms of oilseed flax, mustard and coriander was analyzed. The analysis of prices and the main factors influencing them was carried out. The trends of export-import operations in the niche industrial crops segment in Ukraine were determined. Substantiating the directions of increasing the economic efficiency of production of niche industrial crops, first of all, the prospects for the spread of their cultivation as a tool for adapting agribusiness to climate change and wartime risks were determined. Strategic tools for increasing the economic efficiency of cultivation of niche industrial crops in the context of the European Green Deal were also proposed.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Мірзоев Т. Д. Стратегічні напрями підвищення економічної ефективності виробництва нішевих технічних культур. Бізнес-навігатор. 2026. Вип. 2 (85). С. 491–496.
- Байдала В., Мірзоев Т. Організаційно-економічні підходи до розвитку виробництва нішевих культур: зарубіжний досвід. Сталий розвиток економіки. 2025. № 4 (55). С. 401–408.

- Байдала В., Мірзоев Т. Організаційно-економічні передумови розвитку виробництва нішевих технічних культур як перспективного напрямку діяльності малого агробізнесу. Актуальні проблеми економіки. 2025. № 9 (291). С. 84–94.
- Мірзоев Т. Д. Сучасний стан і перспективи виробництва нішевих технічних культур. Актуальні проблеми економіки. 2024. № 1. С. 6–14.
- Мірзоева Т. В., Герасимчук Н. А., Мірзоев Т. Д. Обґрунтування перспектив виробництва бузини як комерційної нішевої культури в контексті нових можливостей для агробізнесу та створення доданої вартості. Актуальні проблеми економіки. 2024. № 12 (282). С. 129–137.
- . Байдала В.В., Мірзоева Т. В., Мірзоев Т. Д. Економічна цінність нішевих культур технічного призначення та перспективи розвитку їх виробництва. Економіка та управління бізнесом. 2023. № 14 (1). С. 5–23.

Наукова (науково-технічна) продукція: науково-практичні підходи до забезпечення і підвищення економічної ефективності виробництва продукції нішевих технічних культур через механізм ресурсної оптимізації

Соціально-економічна спрямованість: розроблені пропозиції та рекомендації можуть бути використані в діяльності аграрних підприємств, а також державними органами управління різних рівнів при розробці програм розвитку та програм державної підтримки агровиробників

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0225U002892

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Байдала Вікторія Володимирівна
2. Viktoriia V. Baidala

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1532-2913

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височанська Марія Ярославівна
2. Mariia Y. Vysochanska

Кваліфікація: д. е. н., с.д., 08.00.06**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-2116-9991**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України**Код за ЄДРПОУ:** 13722479**Місцезнаходження:** вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Національна академія аграрних наук України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Черевко Ірина Василівна
2. Iryna V. Cherevko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-8411-6136**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького**Код за ЄДРПОУ:** 00492990**Місцезнаходження:** вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Степасюк Людмила Михайлівна
2. Liudmyla M. Stepasiuk

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.06.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-7258-9243**Додаткова інформація:**

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Томашевська Ольга Анатоліївна

2. Olha A. Tomashevskya

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.07.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2444-7259

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Діброва Анатолій Дмитрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Діброва Анатолій Дмитрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Боярчук Сергій Васильович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна